

צו

א. „רברבא“ (גדול) ווייזט אויף חסד [כמ"ש: לך הוי' הגדולה והגבורה גו'], און אויך „קרבנא“ מלשון קירוב קומט מצד החסד, ימין, כמרו"ל⁵ ימין מקרבת.

ב. ווי גערעדט כמה פעמים, זיינען די הערות פון טאטן געשריבן געווארן בקיצור, און די ענינים וואס דער לומד ומעיין קען זיך אליין כאפן אויף זיי, איז ער נישט מבאר.

לערנענדיק די הערה הנ"ל, ווערט א שאלה בלשון הזה: וויבאלד אז אן ארי', דער זעלבער ארי' האט אין זיך ביידע ענינים, סיי חסד און סיי גבורה — פאר- וואס צוטיילט עס דער זחר אין צוויי פאלן „ארי' תקיפא רביע על טרפי“ און „ארי' רברבא רביע על קרבנא“, און זאגט נישט ביידע זאכן צוזאמען „ארי' תקיפא ורברבא רביע על טרפי“ על קרבנא“ (וכיו"ב),

ווארום אע"פ אז חסד און גבורה זיינען צוויי באזונדערע (און הפכית-דיקע) ענינים — זאגט דאך אבער דער טאטע אין דער הערה, אז דאס וואס אן ארי' האט סיי חסד און סיי גבורה זיינען עס נישט קיין צוויי באזונדערע פאלן, נאר ס'איז „כמו אור הגבורה בכלי החסד“, וואס דערפאר זיינען ביידע פארבונדן מיט כללות ענין הארי': די גימטריא פון ארי' איז גבורה (און אויך בפשטות איז דאך גבורה פון די תכונות הארי',

א. וועגן דעם אש המערכה, וואס איז געווען אויפן מזבח אין א ציור „רבוזה כאריי“, שטייט אין זחר (פון היינטיקער סדרה²), אז דאס איז דער מלאך אוריא"ל, וואס באווייזט זיך אין דעם ציור, און דערביי זאגט דער זחר צוויי לשונות: פריער שטייט אז „אתחזי . . כחיו דחד אריא תקיפא רביע על טרפי“; און דערנאך — „ואתחזי כארי' רברבא רביע על קרבנא“.

שטעלט זיך דער טאטע אויף די שינויי הלשונות [(א) פריער שטייט „ארי' תקיפא“, ובפעם השני' — „ארי' רברבא“; (ב) פריער שטייט „רביע על טרפי“, און דערנאך — „רביע על קרבנא“], און ער איז מבאר, אז אין ארי' שבמרכבה העליונה זיינען דא צוויי ענינים — חסד וגבורה, ווארום ארי' איז בגימטריא גבורה, אבער, לאידך גיסא, שטייט דאך „פני ארי' אל הימין“.

און דאס איז דער ביאור חילוקי הלשונות:

פריער רעדט דער זחר וועגן דעם ענין הגבורה שבארי', און דערפאר זאגט ער „ארי' תקיפא רביע על טרפי“ — „תקיפא“ (תוקף וחוזק) ווייזט אויף גבורה, און אזוי אויך „טרפי“ — טורף קומט דאך מצד הגבורה.

דערנאך רעדט זיך וועגן דעם ענין החסד שבארי', און דערפאר זאגט ער „כארי' רברבא רביע על קרבנא“ —

(5) דהיא כט, יא.

(6) סוטה מז, א. סנהדרין קו, ב.

(7) ראה גם אוה"ת ר"ה (ריש ע' איתכן): כלול מחו"ג. ושם לפנ"ו (ע' איתכן): אור הגבורה בכלי החסד כ"ו וכך הוא ארי' כ"ו. ע"ש. וראה גם אוה"ת ויקהל ע' בקמז.

(1) יומא כא, ב.

(2) לב, ב. וראה הנסמן בניצוצי זחר שם.

(3) לקוטי לוי' לזחר על אתר (ע' ריג).

(4) יחזקאל א, י.

ועד"ז איז דער „נחת רוח לפני" וואס קומט דורך קרבנות, דער קירוב (חסד) פון דעם אויבערשטן צום מקריב הקרבן — איז פארבונדן מיט אמרתי ונעשה רצוני, פאלגן און ביטול, און דאס דריקט זיך אויס אין קיום התומ"צ, וואס דאס אלץ איז פארבונדן מיט גבורה: הנהגה איז אן אופן מוגבל דוקא, לויט דיני ומשפט התורה].

און ע"פ כ"ז, האט דער זהר גע' דארפט זאגן ביידע ענינים דוקא צו- זאמען, צו ווייזן אויף דער התכללות פון חסד וגבורה שבארי?

ג. וי"ל נקודת הביאור בזה:

הגם אין ארי' זיינען דא ביידע קוים (חסד און גבורה) צוזאמען, איז אבער פאראן א חילוק אין זייער גילוי: אמאל איז גבורה בגלוי און דער חסד בהעלם, און אמאל להיפך.

דערפאר טיילט עס דער זהר אין צוויי באזונדערע פאלן: „ארי' תקיפא רביע על טרפי", ווייל ער רעדט אין דער דרגא פון ארי' ווען דער קו הגבורה איז בגילוי (וקו החסד בהעלם); און דער- נאך זאגט ער „ארי' רברבא רביע על קרבנא", ווייל ער רעדט וועגן דער דרגא פון ארי' ווען דער קו החסד איז בגילוי (וקו הגבורה בהעלם).

מען דארף אבער פארשטיין: אין וואס באשטייט דער טעם החילוק צווישן די צוויי פאלן (צי דער קו הגבורה איז בגילוי אדער דער קו החסד)?

ד. וועט מען דאס פארשטיין דער- פון, וואס איידער דער זהר זאגט דעם צווייטן ענין („כאר' רברבא רביע על קרבנא") איז ער מקדים:

א) אז דאס איז כמשל המלך וואס מען האט אים געשיקט א דורון און ס'איז אים געפעלן געווארן, האט ער געזאגט

כמאמר' „גבור כארי"; און צוזאמען דערמיט איז „פני ארי' אל הימין".

[און עד"ז איז אויך בנוגע צו די קר- בנות, וואס ווערן אנגערופן דא אין זהר מיט ביידע לשונות — „טרפי" (גבורה) און „קרבנא" (חסד) — מוז דאך יעדער קרבן האבן אין זיך ביידע תכונות: גבורה וחסד

— די הקרבה על גבי המזבח איז א העלאה⁹ מלמטה למעלה, גבורה; און דאס פועליט (דערנאך) „נחת רוח לפניו"¹⁰, המשכת תענוג מלמעלה למטה, חסד

וי"ל יתרה מזה: זיי ביידע זיינען דא אין דעם זעלבן ענין שבהקרבן: די הקרבה לה' (העלאה) איז אין אן אופן אז א טייל בלייבט איבער (למטה) פאר די (אכילת) בעלים אדער כהנים

(און אויך א קרבן עולה וואס איז כליל לה', איז דאך עורו לכהן¹¹; און אפילו א מנחת כהן וואס „כליל תקטר"¹² — איז דער ענין פון דעם קרבן, אז דורך אים ווערט דער כהן נתחנך לכהונתו, אדער „לכפר עלי" ¹³ — בא מנחת כהן ענין¹⁴, וועלכע קומט במקום עולת בקר פון א כהן עשיר).

(8) אבות פ"ה מ"ב.

(9) וב'ל' הכתוב (יחזקאל מד, טו): והכהנים גר' ועמדו לפני להקריב לי חלב (להעלותו באש) ודם (להזותו ע"ג המזבח) — נוסף על העל' בתחלה מחולין לקדש.

(10) רש"י ויקרא א, ט. ספרי ורש"י פנחס כה, ח.

— נחת גם מלשון חות דרגי.

(11) פרשתנו ו, ח. ולהעיר ממעלה ט, א.

(12) פרשתנו ו, טו.

(13) על עשה ועל לאו שניתק לעשה (רש"י א, ד

— מתריב שם. ורש"י אינו מפרש ומשנה פשטי"מ „לכפר בכפר זה הדם" (ככתוב), ופי' הכתוב כמשמעו „מרצה לכפר").

(14) רש"י ב, א.

ה. מ'האט שוין גערעדט אַמאָל באַ-
רוכה¹⁷ במאמר חז"ל¹⁸, "שכל שבעת ימי
המילואים שהעמידו משה למשכן . . לא
שרתה בו שכינה"

— דלכאורה: וויבאלד אַז (אויך) אין
די שבעת ימי המילואים האָט מען
מקריב געווען קרבנות, אויף וועלכע עס
שטייט "ריח ניחוח לה"¹⁹, ווי קומט עס
אַז די קרבנות האָבן ניט אויפגעטאָן
השראת השכינה אין משכן? —

אַז אין השראת השכינה זיינען פאַראַן
כמה דרגות²⁰, ובכללות טיילן זיי זיך אין
צוויי דרגות:

(א) אַ גילוי שכינה וואָס קומט מצד
עבודת הנבוא (וכמדת עבודתו), ובמילא
איז עס מוגבל בסדר ההשתלשלות, וואָס
דאַרט דערגרייכט עבודת הנבואים
(ובלשון החסידות²¹: אתערותא דלעילא
וואָס ווערט נמשך ע"י אתערותא דלתתא
ונמדד על ידה).

(ב) השראת השכינה וואָס קומט
מלמעלה, פון למעלה מהשתלשלות,
וואָס איז העכער פון עבודת הנבואים
(אתערותא דלעילא מצד עצמה)²².

און דאָס איז דער חילוק צווישן שבעת
ימי המילואים און שמיני למילואים:

די הקמת המשכן בשבעת ימי המי-
לואים איז געווען די הכנה ועבודה מצד
ה"מטה" צום גילוי שכינה במשכן²³,

לעבדו — "זיל וטול דורון דא דאיתיאול
לי"; אַזוי אויך — "אמר קב"ה לאוריא"ל
זיל וקבל דורונא דבני קרבין קמאי".

(ב) אַז אויף דעם ענין שטייט²⁴, "ותצא
אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את
העולה וגו'" — "דא אוריא"ל דנחית
כחיו דאשא כו' לקבלא דורונא"; און
אויף דעם זאגט דער זהר "ותחתיו כאר"
וברבא רביע על קרבנא".

על פי זה יש לומר, אַז אין דעם ענין
פון (אוריא"ל —) אר" דאכיל קורבנין,
זיינען פאַראַן צוויי אופנים²⁵:

(א) ווי דאָס איז מצד עצמו, וואָס
דעמולט איז דער עיקר בו — ענין
הגבורה ("אר" תקיפא רביע על טרפ"י");

(ב) ווען "אמר קב"ה לאוריא"ל זיל
וקבל דורונא" — ווען ער באַקומט אַ
ציווי (ונתנית כח) מלמעלה צו מקבל זיין
די קרבנות — וואָס דאָס ווערט אויפ-
געטאָן דורך דעם וואָס אין דער הקרבה
של האדם איז מודגש אַז ער ברענגט עס
אַלס אַ דורון (כדלקמן) — דעמולט
ווערן די גבורות נהפך לחסדים, און
דערפאַר איז דער ענין החסד ביי אים
בגילוי.

און דערפאַר פאַרבינדט דער זהר
דעם פאַל דוקא מיטן "ותצא אש מלפני
ה' גו" — ווייל דער "ותצא אש גו" איז
געווען בשמיני למילואים; און דער
שינוי אין דעם אש שבדמות "אר"
וברבא כו" לגבי "אר" תקיפא כו"
(וואָס ווערט דורך "אמר קב"ה לאוריא-
ל", "כנ"ל), איז בדוגמת דעם שינוי
וחידוש פון שמיני למילואים לגבי שבעת
ימי המילואים.

(17) ראה לקוטי ח"ז ע' 237. ועוד.

(18) רש"י שמיני ט, כג. חובב ר"פ שמיני (יד).

(19) ויקרא א, ט. ובכ"ה.

(20) ראה תניא פ"ג.

(21) ראה לקוטי שה"ש כג, ב ואילך. וש"נ.

(22) ע"ד: אלף פעמים זו משלי היא אבל הוא

יברך אתכם כו' (דבר' פ"א, יג. ועד"ז בתיביע וספרי

דברים א, יא. הובא בפרש"י שם).

(23) ראה בארוכה לקוטי ח"א ע' 182 ואילך.

חייב ע' 58 ואילך. ועוד.

(15) שמיני ט, כד.

(16) להעיר מרמ"ז לזהר כאן שאוריא"ל הוא
למעלה מאש של גבוה שהוא תמיד על המזבח.

גורם די השראת השכינה לגבי דער עבודה וואס איז ממשיך דעם אור פון סדר ההשתלשלות.

ז. וועט מען דאס פארשטיין בהקדים וואס מיר געפינען, אז ניט קוקנדיק אויף דעם וואס אויך בשבעת ימי המילואים האט אהרן געבראכט א „פר אחד — לכפר על מעשה העגל שהוא פר“²⁹, אעפ"כ האט ער ביום השמיני ווידער געדארפט ברענגען אן „עגל בן בקר לחטאת“ — „להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה“³⁰.

פארוואס האט מען געדארפט האבן נאך א קרבן „(להודיע) שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה“?

קען מען זאגן, אז דער תוכן פון דער כפרה איז ניט „כפרת נפשו“ נאר (בלשון פון אלטן רבין)³¹ „לכפר לפני ה' להיות נחת רוח לקונו“.

אין די קרבנות פון שבעת ימי המילואים וואס האבן אויפגעטאן א המשכה פון השתלשלות, וואס איז בערך הנביאים, איז דאס פארבונדן מיט „כפרת נפשו“ (של האדם), אז ער זאל זיין בשלימות:

משא"כ די קרבנות וואס דארפן בריינגען דעם גילוי מלמעלה — פון דעם אור שלמעלה מהשתלשלות ונביאים, איז תוכנם — א „דורון“, צו פארשאפן „נחת רוח לקונו“ (ע"ד מחז"ל³² אי לאו דעביד ל' נייחא לנפשי לא הוה יהיב ל' מתנתא)

וואס די עבודה האט ממשיך געווען א גילוי שכינה פון בחי' השתלשלות (און דערפאר זיינען געווען שבעת ימי המילואים, כנגד שבעת ימי הבנין — ההשתלשלות);

משא"כ בשמיני למילואים איז געווארן דער גילוי השכינה מצד למעלה — „וירא כבוד ה' גו' ותצא אש מלפני ה' גו'“ — פון בחי' „שמיני“³⁴ וואס איז העכער פון השתלשלות.

ו. אעפ"כ אז בחי' „שמיני“ איז העכער פון השתלשלות ו(במילא — פון) עבודת האדם, אעפ"כ, כדי אז די גילויים של מעלה זאלן ניט זיין אין אן אופן פון „נהמא דכיסופא“³⁵, איז איינגעשטעלט געווארן, אז אלע המשכות קומען דורך, אדער הקדמת עבודה³⁶.

און ווי מען זעט אין דעם ענין גופא, אז איידער ס'איז געווארן די השראת השכינה במשכן בשמיני למילואים האט געמוזט זיין (אין דעם יום השמיני גופא³⁷) קרבנות אהרן ועבודתו וואס דורך דעם אלעם דוקא „תשרה שכינה בכם“³⁸.

נאך וויבאלד עס רעדט זיך וועגן א השראת השכינה וואס איז העכער פון גדר הנבראים, איז מובן, אז עס איז דא א חילוק אין תוכן העבודה וואס איז

(24) ראה כלי יקר ר"פ שמיני. שירת הרשב"א ח"א ס"ט. לקושי ח"ג ע' 973 ואילך. חזיון ע' 93 ואילך.

(25) ראה לקוטי פרשתנו ז, ד.

(26) ראה גם לקושי ח"ד ס"ע 1132 ואילך.

(27) והיינו, שנוסף לזה שמקודם ציל העבודה דו ימי המילואים — שפועלת „אתר שלים“ שאז דוקא קוב"ה שריא (ראה לקוטי שה"ש שם), בארוכה בלקושי (ח"ג שם. חזיון ע' 97 ובהערה 34) — הנה ציל עכ"פ „מעין עבודה גם בענין השמיני גופא.“

(28) רשי' שמיני שם.

(29) תצוה כט, א וברשי' שם.

(30) שמיני ט, ב וברשי' שם (מתנחומא שם ד וי"ד).

(31) אגה"ת פרק ב.

(32) כן הובא בכ"מ (המשך תרס"ז ע' קלא. ועוד).

ועיי' מגילה כו, ב. גיטין נ, ב. בי"ט, א. כ"ב קנ"א.

אבער מצד דעם ענין אין קרבנות וואס זיי זיינען א דורון³⁶ פארן אויבערשטן (צו פארשאפן א „נחת רוח לקונו“), ווערט אויפגעטאן א המשכה פון למעלה מהשתלשלות — „אמר קב“ה לאוריא“ל כו“ (ע“ד דעם „ותצא אש מלפני ה' גו“ פון שמיני למי-לואים“³⁷).

וואס דעמולט ווערן די גבורות נתהפך לחסדים, און דערפאר „אתחזי כאר"י ברבא רביע על קרבנא“ — גילוי החסדים (דוקא).

(משיחות ש"פ צו תשל"ג, תש"מ)

[און דאס איז דער דיוק הלשון „להודיע“³³ שמכפר לו הקב"ה כו" — נישט ווי ביי שבעת ימי המילואים „לכפר כו" — ווייל די קרבנות פון שמיני למי-לואים זיינען פארבונדן מיט חביבות (אז מאיז „מרוצה וחביב לפני ית"י"י³¹), וואס דערפאר איז מען מודיע³⁴ ומגלה „שמכפר לו הקב"ה“].

ח. ע"פ כהנ"ל וועט מען פארשטיין דעם טעם וואס דער זהר טיילט פא-נאנדער די צוויי ענינים שבאר"י אין צוויי באזונדערע מאמרים:

דער אש שלמעלה בדמות אר"י וואס קומט מצד עבודת הקרבנות בכלל, איז פון בחי' השתלשלות וואס איז אן אור מוגבל, און דערפאר איז דער עיקר בו — ענין הגבורה והצמצום (אר"י תקיפא רביע על טרפי'³⁵);

(33) כ"ה ברש"י (ועד"ז בתנחומא) שמיני שם. — ודלא כחורכ עה"פ: יבא עגל ויכפר על מעשה עגל.
(34) ל' תיבה (ראה רש"י וירא יח, יט).
(35) עפ"ז יומתק זה שבמקומות אחרים בזהר שמתאר דמות האר"י — אומר רק „על טרפי' . . כגבר תקיף“, „אר"י תקיפא“ (וח"א ו, ב. ח"ג ריא, סע"א).

(36) אף שבגמ' (ובחים ז, ב) הובא משל הדורון רק גבי קרבן עולה — י"ל שבכל קרבן יש (גם) ענין הדורון. וכמובן גם באגה"ת פ"ג (צב, סע"א). אלא שעולה — עיקרה „דורון“, וחטאת עיקרה — כפרה.
(37) ע"פ המבואר בפנים יומתק ג"כ מיש בלקוטי לוי"צ (לזהר) ר"פ שמיני (ע' רסו ואילך) השייכות דותצא אש גו" לשמיני למילואים (וחנוכת המשכן), כי „ביום השמיני ה' אש . . שאתחזי כאר"י ברבא . . חסד . . וכלול בו גם גבורה כו"י“ (ע"ש באורך), ומשמע שהחסד הוא העיקר — כי מצד הגילוי מלמעלה דשמיני למילואים היתה המתקת הגבורות ואז עיקרו חסדים.

צו ב

ר"ש לערנט אַרויס פון פסוק, "חוקת עולם" — "משל עולם" (משל ציבור מתרומת הלשכה).

פון דעם לשון המשנה, "משל מי היתה קריבה", ועד"ז פון דעם לשון פון ביידע תנאים אין זייערע רייד, איז משמע אז דער חיוב ההקרה (מדאורייתא) ווען "לא מינו אחר תחתיו" איז ניט א בא-זונדער-אנדער חיוב (פון הקרבת החביתין ע"י הכה"ג עצמו), ד.ה. אז די תורה האט מחדש געווען נאך א חיוב הקרבת חביתין (ווען מת כה"ג) — נאך דאס איז א המשך און אין דעם זעלבן סוג חיוב ההקרה ווי דער כה"ג אליין איז עס מקריב.

עפי"ז י"ל, אז די פלוגתא אין דרשת הכתובים איז פארבונדן מיט א פלוגתא אין חוכן הקרבן פון "חביתין כהן גדול", (אויך) ווען דער כה"ג אליין איז זיי מקריב.

ב. בנוגע דעם גדר פון "חביתין כה"ג" (אע"פ אז זיי קומען מממונו, און דאס הייסט זייערע א קרבן, חביתין כה"ג¹⁰), קען מען קלערן, צי זיי זיינען אינגאנצן אין גדר פון א קרבן יחיד, אדער זיי זיינען כעין קרבן ציבורי¹¹.

(8) לשון רש"י מנחות שם. וראה עוד אופנים ב"משל עולם" (לדעת ר' שמעון) בתוספתא ירושלמי שם ובמפרשים שם.

(9) ראה מנחות שם בסוף העמוד.

(10) כן נקרא בכ"מ — ראה משנה מנחות נ, ב. רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ג הי"ח. ועוד.

(11) להעיר מפיה'ם להרמב"ם בהקדמתו לסדר קדשים ב"ד סוגי קרבנות: והסוגי הרביעי קרבן

(*) הוועק מתרגום אפסא. ובפיה'ם שלפנינו בכמה שינויים אבל בתוכן דומה.

א. אין היינטיקער סדרה ווערט דערציילט וועגן דעם דין פון "חביתין כהן גדול" — אז יעדן טאג ("תמיד") דארף דער כהן גדול ברענגען (מביתו — מממונו²) א קרבן מנחה, "מחציתה בבוקר ומחציתה בערב".

ווי איז דער דין אויב "מת כהן גדול" און "לא מינו אחר תחתיו"? איז פאראן אין דעם א פלוגתת התנאים, "משל מי היתה קריבה" (די מנחת כה"ג³): ר' שמעון זאגט, אז "משל ציבור" — מען בריינגט עס מממון ציבור, און ר' יהודה האלט אז "משל יורשים" — די יורשים פון כהן גדול ברענגען דעם קרבן מנחה, ביז מ'איז ממנה אן אנדער כהן גדול⁴.

אין גמרא ווערט געבראכט א ברייתא וואס איז מבאר טעם המחלוקת: ר' יהודה דרש'נט דעם פסוק, "והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה", דהכי משמע, הכהן המשיח כשמת, תחתיו אחד מבניו יעשה אותה⁵; און

(1) ו, יג.

(2) מנחות נ, ב. וראה תרי"כ פרשתנו שם. תוספתא שם פ"ו, ה.

(3) מנחות נא, ב (במשנה). תרי"כ פרשתנו שם, טו. תוספתא שם פ"ו, ו. וראה ירושלמי שקלים פ"ז ה"ג.

(4) ראה פרש"י מנחות שם ד"ה הכהן. וראה לקמן הערה 24.

(5) מנחות שם. ועד"ז בשאר המקומות שבהערה 3.

(6) פרשתנו ו, טו.

(7) ל' חידושי הרשב"א מנחות שם. וכ"ה לפי פרש"י מנחות שם — ראה שטמ"ק לפרש"י שם, דהכי משמע הכהן המשיח שמת תחתיו (אחד כו'). רע"ב למשנה שם. בתרי"כ, תוספתא ירושלמי הנ"ל הובא מהפסוק (בדרשת ר"י) רק. מבניו יעשה (אותה). וראה גם קרבן אהרן לתרי"כ שם. תחתיו — ובמקומו כאשר מת הוא, מבניו יעשה זה הקרבן. וראה בשאר מפרשי התרי"כ.